

Altenburg & Wymenga
ECOLOGISCH ONDERZOEK

Ecologische beoordeling bestemmingsplan Poort van Hoorn - fase 1

A&W-rapport 1778

in opdracht van

GEMEENTE
Hoorn

Ecologische beoordeling bestemmingsplan Poort van Hoorn - fase 1

A&W-rapport 1778

O. Stoker
E.W. de Vries

Foto Voorplaat

Deel van het beoogde tracé van de Carbasiusweg, foto: A&W

O. Stoker, E.W. de Vries 2012

Ecologische beoordeling bestemmingsplan Poort van Hoorn - fase 1. A&W-rapport 1778
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever

Gemeente Hoorn

Postbus 603
1620 AR Hoorn
Telefoon 0229 25 22 | 00

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl
www.altwym.nl

Projectnummer

1891car

Projectleider

E.W. de Vries

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

R.J. Strijkstra

Datum

9 mei 2012

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
	2.1 Situatie	3
	2.2 Plannen	3
3	Beschermde natuurwaarden	5
	3.1 Beschermde gebieden	5
	3.2 Beschermde soorten	6
	3.3 Samenvattende tabel	9
4	Effectbepaling en beoordeling	11
	4.1 Beschermde gebieden	11
	4.2 Beschermde soorten	12
5	Conclusies	16
	5.1 Conclusies ten aanzien van de geplande ingrepen	16
	5.2 Conclusies ten aanzien toekomstige ingrepen	16
	5.3 Conclusies ten aanzien van de vaststelling van het bestemmingsplan	16
	Literatuur	18
	<i>Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur</i>	19

1 Inleiding

Aanleiding

De gemeente Hoorn bereidt het eerste bestemmingsplan voor een deelgebied binnen het project Poort van Hoorn voor. Dit nieuwe bestemmingsplan is voornamelijk conserverend van aard, maar omvat tevens mogelijkheden voor de uitvoering van enkele herinrichtingsplannen en de aanleg van infrastructuur, te weten de aanleg van de Carbasiusweg. Op dit moment wordt het voorontwerp van het bestemmingsplan opgesteld. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te bepalen hoe het bestemmingsplan en de beoogde ingrepen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. De gemeente Hoorn heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen en eventueel toekomstige ingrepen en wordt dit beoordeeld in het kader van de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) de Flora- en Faunawet en eventueel andere relevante ecologische wet- en regelgeving. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

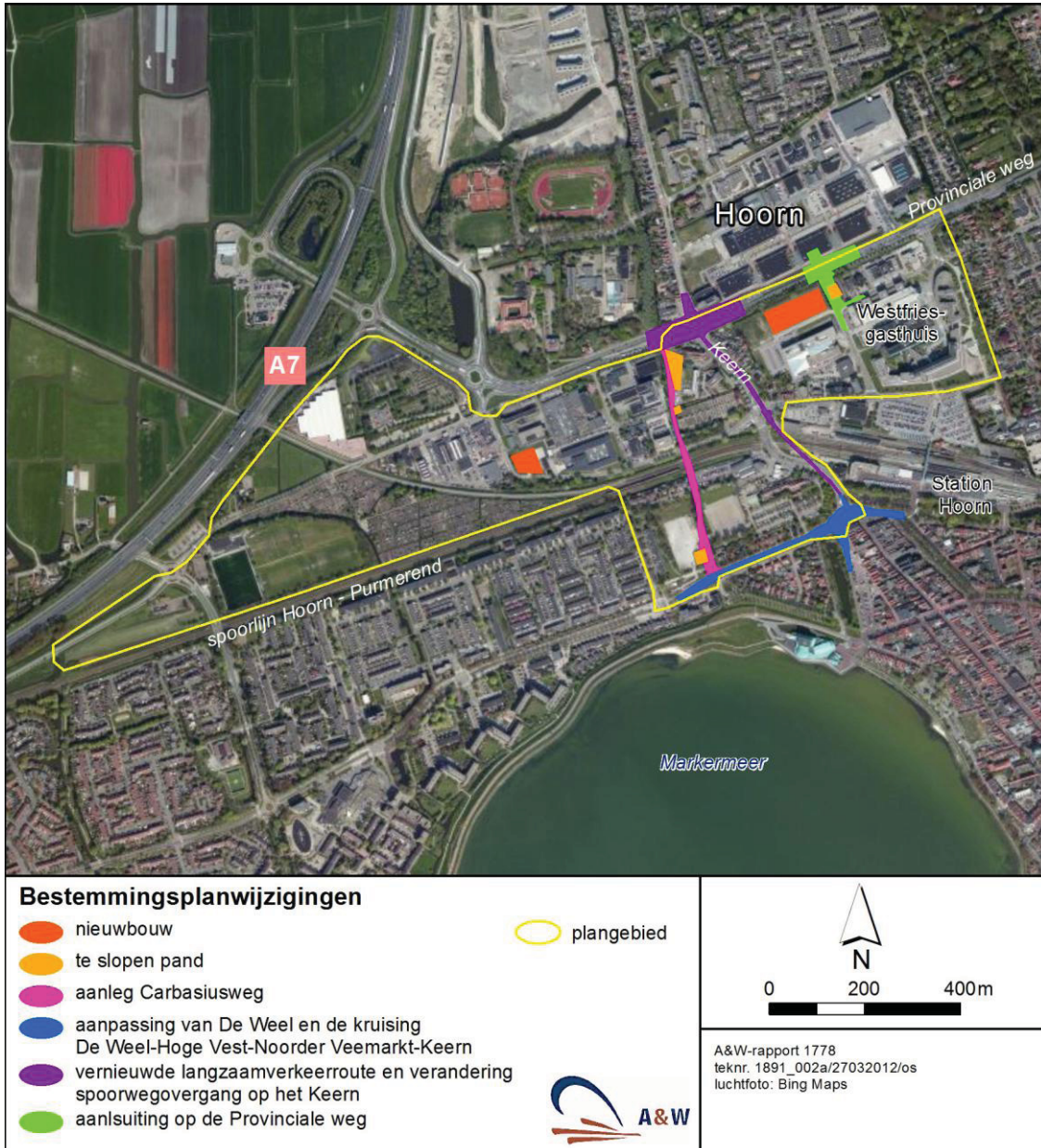
Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- **Situatieschets en plannen:** in dit hoofdstuk is het onderzoeksgebied afgebakend en beschreven. Tevens wordt een beschrijving gegeven van de plannen, met aandacht voor aspecten als aanleg en toekomstig gebruik (hoofdstuk 2).
- **Beschermde natuurwaarden:** in dit hoofdstuk worden de beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven en wordt bepaald welke daarvan relevant zijn voor onderhavige beoordeling (hoofdstuk 3).
- **Effectbepaling en beoordeling:** hier is bepaald wat het effect is van de ingreep op de relevante natuurwaarden en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwet- en regelgeving (hoofdstuk 4).
- **Conclusies:** in dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Belangrijke bronnen hierbij zijn eerder uitgevoerde ecologische beoordelingen in Hoorn (Van Dulleman 2009, Stoker 2011, De Vries & Van der Heijden 2011). Daarnaast is op 7 maart 2012 een oriënterend veldonderzoek uitgevoerd, waarbij, gezien de tijd van het jaar, voornamelijk is gelet op de mogelijkheden voor aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga bv presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Figuur 1. Overzicht van het plangebied en de locaties van de beoogde ingrepen. De begrenzing van deze locaties is onder voorbehoud en mogelijk nog onderhevig aan veranderingen.

2 Situatieschets en plannen

2.1 Situatie

Het plangebied met een oppervlakte van ongeveer 66 ha ligt tussen de rijksweg A7 en het centrum van Hoorn. Voor een groot deel wordt de begrenzing gevormd door de Provinciale weg en de spoorlijn Hoorn - Purmerend. De precieze begrenzing is weergegeven in figuur 1. Door de grootte en de enigszins langgerekte vorm heeft het plangebied een divers karakter met van oost naar west een overgang van stedelijk naar meer open gebied. Kenmerkende elementen in het gebied zijn het Westfries gasthuis, enkele scholen, een bedrijventerrein, twee begraafplaatsen, een volkstuinencomplex, sportvelden en enkele agrarische percelen. Daarnaast heeft de bestaande infrastructuur een prominente rol in het plangebied. Het betreft spoorlijnen, de Provinciale weg en de toegangsweg naar het centrum (Keern). Het plangebied heeft van oost naar west een groener wordend karakter, maar (vrijwel) alle begroeiing is aangelegd en wordt relatief intensief onderhouden. In het plangebied bestaat het oppervlaktewater voornamelijk uit een verscheidenheid aan (berm)sloten.

2.2 Plannen

De gemeente Hoorn is van plan om voor het plangebied een nieuw bestemmingsplan op te stellen. Het bestemmingsplan is grotendeels conserverend, waarbij in de nieuwe planregels beperkte ruimtelijke ingrepen mogelijk zijn, zoals aanbouw en verbouw. Behalve het conserverende deel, wordt met het nieuwe bestemmingsplan ook een aantal nieuwe ruimtelijke ingrepen mogelijk gemaakt. Deze zijn:

- Aanleg van een nieuwe ontsluitingsweg naar de binnenstad (Carbasiusweg)
- Omvormen van het Keern tot langzaamverkeersroute met onder andere ongelijkvloerse kruisingen ter plaatse van de Provinciale weg en het spoor
- Aanpassing van De Weel en de kruising De Weel - Hoge Vest - Noorder Veemarkt - Keern
- Nieuwbouw Dampten 12
- Graven van een sloot rond de begraafplaats aan het Dampten
- Ontwikkeling van een perceel tussen Maelsonstraat 22 en 24
- Aansluiting van de Maelsonstraat op de Provinciale weg

Voor de realisatie van de bovenstaande ingrepen worden verscheidene werkzaamheden uitgevoerd, zoals het dempen van sloten, het kappen van bomen, sloop van bebouwing en grond- en graafwerkzaamheden. De gebouwen die worden gesloopt zijn Dampten 16, Maelsonstraat 22, twee garages aan het Dampten en een gymzaal aan de Melkweg.

In figuur 1 zijn de belangrijkste locaties van de ruimtelijke ingrepen en de werkzaamheden weergegeven.

Foto 1 t/m 6. Impressie van het plangebied (foto's A&W)

3 Beschermden natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in het plangebied en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde ingrepen en de mogelijkheden die de planregels in het nieuwe bestemmingsplan bieden, zodat deze natuurwaarden daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Beschermden gebieden

3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (figuur 2). Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Markermeer & IJmeer' dat op een afstand van 200 m ten zuiden van het plangebied ligt (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/). Andere Natura 2000-gebieden in de omgeving zijn 'Polder Zeevang' (8 km ten zuiden), 'IJsselmeer' (11 km ten noordoosten) en 'Eilandspolder' (11 km ten zuidwesten). Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moet worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op de Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de 'Voortoets' uitgevoerd (zie ook bijlage 1, paragraaf 1.1).

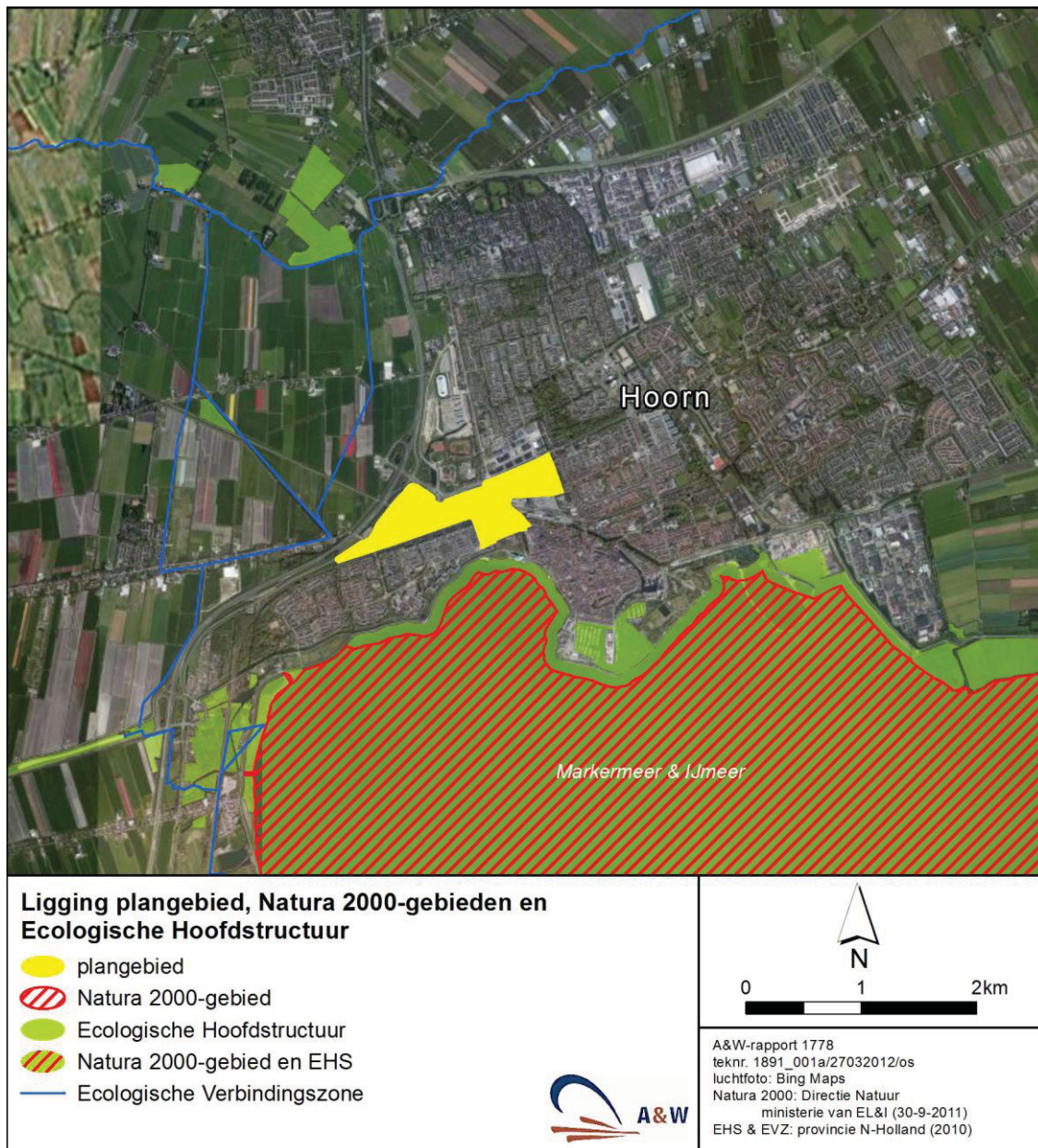
3.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen deel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS, www.noord-holland.nl). In de omgeving van het plangebied liggen verscheidene gebieden die zijn aangewezen in het kader van de (P)EHS (figuur 2). De (P)EHS-gebieden overlappen voor een groot deel het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, maar is wat ruimer begrensd, zodat de kortste afstand tot het plangebied ongeveer 90 m is. Behalve het Markermeer liggen ten zuiden en noorden van het plangebied ook enkele onderdelen van de PEHS en ten westen van het plangebied liggen enkele ecologische verbindingzones (figuur 2).

Gezien de relatief kleine afstand tussen het plangebied en de dichtstbijzijnde onderdelen van de (P)EHS is in hoofdstuk 4 bepaald of er effecten op de (P)EHS kunnen optreden.

3.1.3 Overige gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook ten aanzien van natuurwaarden worden beschermd via andere regelgeving, bijvoorbeeld het streekplan of verordeningen. Het plangebied en de directe omgeving ervan zijn niet beschermd door deze overige vormen van gebiedsbescherming. Om deze reden wordt aan dit aspect geen aandacht meer besteed in deze rapportage.

Figuur 2. Ligging van het plangebied en de wettelijk beschermde gebieden in de omgeving.

3.2 Beschermde soorten

Een groot deel van het plangebied heeft een sterk stedelijk karakter, zodat de mogelijkheden voor natuurwaarden hier beperkt zijn. Daarnaast zijn in het plangebied elementen aanwezig waar meer ruimte is voor natuurwaarden, zoals de begraafplaatsen en de overgang naar het buitengebied aan de westelijke zijde van het plangebied. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen en welke daarvan mogelijk gebruik maken van het plangebied.

3.2.1 Planten

Verspreidingsgegevens van planten laten zien dat in de omgeving van het plangebied verscheidene beschermde plantensoorten voorkomen, zoals de middelzwaar beschermde Tongvaren en de lichtbeschermde Gewone dotterbloem, Zwanenbloem, Grote kaardenbol en Brede wespenorchis (FLORON 2011). Zwaar beschermde plantensoorten komen niet voor in de omgeving van het plangebied. Door het stedelijke karakter van het plangebied zijn er weinig plaatsen waar (half)natuurlijke vegetatie aanwezig is met mogelijkheden voor de genoemde soorten. Desondanks is het niet uit te sluiten dat in het plangebied groeiplaatsen van enkele wettelijk beschermde plantensoorten aanwezig zijn. Tijdens het veldbezoek is op de begraafplaats bij crematorium Holland Hof een exemplaar van de middelzwaar beschermde Maretak aangetroffen (foto's 7 en 8).

Foto 7 en 8. Maretak in een boom op de begraafplaats bij crematorium Hollands Hof (foto's A&W).

3.2.2 Ongewervelde diersoorten

De meeste wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving, die vaak alleen te vinden zijn in natuurgebieden. Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor wettelijk beschermde libellen en waardplanten voor dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten verwacht (o.a. Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008).

3.2.3 Vissen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en zwaar beschermde Bittervoorn (Van Delft *et al.* 2011, www.noord-holland.vissenatlas.nl). Een aantal bermsloten in het oostelijk deel van het

plangebied is door grote hoeveelheden bladafval niet geschikt voor deze soorten, maar er zijn daar ook sloten waar de aanwezigheid van de genoemde soorten niet is uit te sluiten. Meer westelijk in het plangebied ligt een aantal sloten die in potentie een goede visstand kunnen hebben. Hier is mogelijk ook geschikt leefgebied voor Kleine modderkruiper en Bittervoorn aanwezig.

3.2.4 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied alleen waarnemingen bekend zijn van enkele licht beschermde soorten, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Bastaardkikker en Kleine watersalamander (Herder 2010, Van Delft *et al.* 2011). Zwaarder beschermde amfibieën komen volgens deze bronnen niet voor in de omgeving van het plangebied. Op plaatsen in het plangebied waar zowel groenstructuren als oppervlaktewater aanwezig zijn, is het aannemelijk dat enkele van voornoemde licht beschermde amfibieënsoorten geschikt leefgebied hebben gevonden.

3.2.5 Reptielen

In de omgeving van het plangebied komen geen reptielen voor (Herder 2010, Van Delft *et al.* 2011). Het plangebied voldoet ook niet aan de eisen die reptielen stellen aan hun leefgebied. Bovendien maakt de grote mate van verstoring het plangebied ongeschikt voor reptielen. Om deze redenen is het onwaarschijnlijk dat in het plangebied reptielen voorkomen.

3.2.6 Vogels

Het stedelijk karakter van het plangebied en de daarmee gepaard gaande hoge mate van verstoring door menselijke activiteiten, maken het plangebied voor veel broedvogels ongeschikt. In de aanwezige groenstructuren worden daarom vooral algemeen voorkomende vogelsoorten van stad en park verwacht, zoals Merel, Roodborst, Heggenmus, Koolmees, Houtduif, Ekster en Huismus. In de groenstructuren rond de begraafplaatsen, de sportvelden en het volkstuintencomplex kunnen ook soorten als Zwartkop, Zanglijster, Tjiftjaf en Grote bonte specht worden verwacht. In de watergangen in en langs het plangebied kunnen soorten als Wilde eend, Meerkoet, Waterhoen en Fuut tot broeden komen. Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen nesten van roofvogels waargenomen, maar een nest van bijvoorbeeld Sperwer is rond het crematorium niet uit te sluiten.

3.2.7 Vleermuizen

Vleermuizen die in de ruime omgeving van het plangebied (kunnen) voorkomen, zijn Gewone baardvleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis (www.zoogdieratlas.nl, Kapteyn 1995, Limpens *et al.* 1997). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Vleermuizen leven in kolonies die gebruik maken van een netwerk van verblijfplaatsen die verschillende functies vervullen (kraam-, zomer, baltsverblijfplaats) en in

verschillende periodes van het jaar worden gebruikt. Omdat veel gebouwen in potentie geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen is het waarschijnlijk dat in het plangebied verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten aanwezig zijn. Veel van de bomen in het plangebied zijn te jong of te dun om verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten te herbergen. Op enkele plaatsen in het plangebied staan ook oudere bomen (begraafplaatsen en sportcomplex) die in potentie wel geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Door de stedelijke omgeving is het minder waarschijnlijk dat dit belangrijke verblijfplaatsen betreft, zoals kraamverblijfplaatsen, maar de aanwezigheid van bijvoorbeeld baltsplaatsen van Ruige dwergvleermuis is niet uit te sluiten.

Foerageergebied

Door de grootte en de variatie in gebruik, is in het plangebied voor enkele van de bovengenoemde soorten geschikt foerageergebied aanwezig. De meer algemeen voorkomende soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger kunnen op verscheidene plaatsen jagen in het plangebied. In de donkere parkachtige omgeving van bijvoorbeeld het crematorium Hollands Hof zijn in potentie mogelijkheden voor jagende Gewone grootoorvleermuizen aanwezig. Voor soorten die voornamelijk boven water jagen, zoals Watervleermuis en Meervleermuis zijn in het plangebied weinig mogelijkheden om te foerageren.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oever van) sloten en straatpatronen. Hoewel veel lijnvormige elementen in het plangebied worden verlicht door straatverlichting, wat verstorend kan werken, is het niet uitgesloten dat in het plangebied vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn.

3.2.8 Overige zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied komen verscheidene licht beschermde zoogdiersoorten voor, zoals Egel, Mol en verschillende (spits)muizensoorten (www.waarneming.nl, www.zoogdieratlas.nl). Het valt te verwachten dat enkele van deze soorten ook in het bestemmingsplangebied geschikt leefgebied hebben gevonden.

In de omgeving van het plangebied komen geen middelzwaar en zwaar beschermde soorten voor (www.zoogdieratlas.nl).

3.3 Samenvattende tabel

Op basis van dit hoofdstuk is in tabel 1 op een rij gezet welke wettelijk beschermde natuurwaarden in de (ruime) omgeving van het plangebied en/of (mogelijk) in het plangebied voorkomen. Daarnaast is aangegeven of de betreffende natuurwaarden kunnen worden beïnvloed door de uitvoering van de beoogde herinrichting en daardoor relevant zijn voor het vervolg van de onderhavige beoordeling. Voor deze natuurwaarden (gebieden en soorten) wordt in het volgende hoofdstuk bepaald welke effecten zij (kunnen) ondervinden en wordt beoordeeld hoe dit zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. De overige natuurwaarden komen (naar verwachting) niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve invloed van de beoogde ingreep. Op deze natuurwaarden wordt in deze rapportage niet meer teruggekomen.

Tabel 1. Overzicht van wettelijk beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. Van de natuurwaarden wordt aangegeven of zij aanwezig zijn in de (ruime) omgeving en/of in het plangebied, de status volgens de Rode Lijst, de relevante wet- en regelgeving en of de betreffende natuurwaarde relevant is voor onderhavige beoordeling. Aanwezigheid: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig, maar niet vastgesteld, w = waarschijnlijk aanwezig. Categorieën van de Rode Lijst: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB), +/- = afhankelijk van de soort. Beschermingsregime: Nb-wet = Natuurbeschermingswet 1998, Ffw = Flora- en faunawet, waarbij 1 = licht beschermd, 2 = middelzwaar beschermd en 3 = zwaar beschermd.

Natuurwaarde	Afstand tot plangebied			Beschermingsregime	Relevant voor onderhavige beoordeling
Beschermde gebieden					
Natura 2000-gebieden (§3.1.1)	v.a. 200 m			Nb-wet	Ja
(P)EHS	v.a. 90 m			Nota Ruimte	Ja
Overige gebiedsbescherming	n.v.t.			Streekplan	Nee
	Aanwezig in omgeving	Aanwezig in plangebied	Rode Lijst-status		
Beschermde soorten					
Planten (§3.2.1)	+	(+)	-	Ffw 1-2	Ja
Maretak	?	+	-	Ffw 2	Ja
Ongewervelde diersoorten (§3.2.2)	-	-	nvt	Ffw 1-3	Nee
Kleine modderkruiper	+	(+)	-	Ffw 2	Ja
Bittervoorn	+	(+)	KW	Ffw 3	Ja
Licht beschermde amfibieënsoorten (§3.2.4)	+	w	-	Ffw 1	Ja
Reptielen	-	-	+/-	Ffw 2-3	Nee
Broedvogels	+	+	+/-	Ffw	Ja
Vleermuizen	+	(+)	+/-	Ffw 3	Ja
Licht beschermde zoogdiersoorten (§3.2.8)	+	w	+/-	Ffw 1	Ja

4 Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 3), worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de beoogde ingrepen die door het nieuwe bestemmingsplan planologisch mogelijk worden gemaakt (Hoofdstuk 2). In het vervolg van deze rapportage zal hiernaar worden verwezen als de 'geplande ingrepen', eventueel uitgesplitst naar één van de in hoofdstuk 2 genoemde ontwikkelingen. Behalve voor de locaties waar de geplande ingrepen worden beoogd, wordt het nieuwe bestemmingsplan opgesteld voor een groter gebied. Voor deze delen is het bestemmingsplan conserverend. Omdat binnen de planregels van het bestemmingsplan ruimte is voor (meestal beperkte) ruimtelijke ingrepen, zoals aanbouw, uitbouw, sloop en werkzaamheden voor beheer, dienen ook deze mogelijk toekomstige ingrepen te worden getoetst aan de ecologische wet- en regelgeving. Naar deze ingrepen zal in het vervolg van deze beoordeling worden verwezen als 'toekomstige ingrepen'.

Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van (toekomstige) ruimtelijke ingrepen in het plangebied.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natuurbeschermingswet: Voortoets

De eerste stap om te bepalen hoe een plan zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet is de Voortoets (zie bijlage 1, paragraaf 1.1). Hierin wordt bepaald of er een kans is op een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van de beoogde ingreep. De dichtstbijzijnde gebieden die worden beschermd volgens de Natuurbeschermingswet liggen op minimaal 200 m afstand van het plangebied.

De geplande en toekomstige ingrepen vinden plaats binnen de bebouwde kom van Hoorn en hebben geen uitstralende werking op de betreffende Natura 2000-gebieden. Daardoor kan worden uitgesloten dat de werkzaamheden een effect hebben op de aangewezen natuurwaarden die zich alleen bevinden binnen de grenzen van de Natura 2000-gebieden 'Markermeer & IJmeer', 'Polder Zeevang', 'Eilandspolder' en 'IJsselmeer'.

De voor Natura 2000-gebieden 'Markermeer & IJmeer', 'Eilandspolder' en 'IJsselmeer', aangewezen ganzen, zwanen en Smienten slapen in de Natura 2000-gebieden en foerageren in gebieden buiten de grenzen van deze gebieden. Door de externe werking van de Natuurbeschermingswet zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Het plangebied is echter niet geschikt voor betreffende vogelsoorten, omdat het plangebied binnen de bebouwde kom van Hoorn ligt en ongeschikt is als foerageergebied.

De enige mobiele soort waarbij wel sprake zou kunnen zijn van een ecologische relatie tussen het plangebied en de betreffende Natura 2000-gebieden, is Meervleermuis, die is aangewezen voor de Natura 2000-gebieden 'Markermeer & IJmeer', 'Polder Zeevang' en 'IJsselmeer'. Deze soort foerageert in Natura 2000-gebieden en heeft zijn verblijfplaatsen in gebouwen in de omgeving. In het plangebied staan gebouwen die in potentie geschikt zijn voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van Meervleermuis (§ 3.2.7), zodat ten aanzien van deze

soort een ecologische relatie met genoemde Natura 2000-gebieden niet op voorhand is uit te sluiten. Bij sloopwerkzaamheden of renovaties/verbouwingen van gebouwen in het plangebied ontstaan daardoor mogelijk negatieve effecten op Meervleermuizen. In dat geval is er mogelijk sprake van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

Voor de realisatie van geplande ingrepen (Hoofdstuk 2) worden vier gebouwen gesloopt, namelijk Dampten 16, Maelsonstraat 22, twee garages aan het Dampten en een gymzaal aan de Melkweg (figuur 1). De gebouwen Dampten 16 en Maelsonstraat 22 zijn geschikt voor verblijfplaatsen van Meervleermuis, onder andere door de aanwezigheid van een spouwmuur. Indien in deze gebouwen verblijfplaatsen van Meervleermuis aanwezig zijn, gaan deze verloren door de sloop en ontstaat er een conflict met de Natuurbeschermingswet. Op dit moment is niet duidelijk of er daadwerkelijk verblijfplaatsen van Meervleermuizen aanwezig zijn. Daarom is aanvullend onderzoek noodzakelijk naar de aanwezigheid hiervan om te bepalen hoe de sloop van de gebouwen aan Dampten 16 en Maelsonstraat 22 zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet. De geplande ingrepen hebben geen of nauwelijks invloed op bestaande lijnvormige elementen in het plangebied. Noemenswaardige effecten op vliegroutes van Meervleermuis zijn daarom niet aan de orde.

Voor toekomstige ingrepen geldt dat, indien daarbij mogelijk sprake is van verstoring of aantasting van verblijfplaatsen van Meervleermuis en/of de functionele leefomgeving daarvan (bijvoorbeeld sloop, renovatie en aanpassing lijnvormige elementen), aanvullend onderzoek noodzakelijk is om te bepalen hoe betreffende ingreep zich verhoudt tot de Natuurbeschermingswet.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

De bescherming van de EHS is tweeledig. Het eerste uitgangspunt is dat er geen verlies van oppervlakte mag plaatsvinden. Daarnaast mogen ingrepen in de nabijheid van de EHS geen negatieve effecten veroorzaken op de wezenlijke waarden van de EHS. Deze wezenlijke waarden hebben veelal betrekking op de aanwezige natuurwaarden, maar aspecten als rust, openheid en duisternis vallen hier ook onder.

Het plangebied ligt nabij EHS-gebied 'Markermeer'. Er vinden geen ingrepen plaats binnen de EHS, waardoor er geen sprake is van een verlies van oppervlakte van de Ecologische Hoofdstructuur. Omdat ingrepen bovendien plaatsvinden binnen de reeds drukke stedelijke omgeving en geen uitstralend effect hebben op de EHS, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de wezenlijke waarden van EHS gebied 'Markermeer'. De geplande en toekomstige ingrepen veroorzaken om deze redenen geen conflict met de regelgeving omtrent de EHS.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Licht beschermde planten-, amfibieën- en zoogdiersoorten

In het plangebied komen waarschijnlijk enkele licht beschermde planten-, amfibieën- en zoogdiersoorten voor. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De geplande en toekomstige ingrepen veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde soorten uit de genoemde soortgroepen.

4.2.2 Middelwaar beschermde planten

In het plangebied is de middelwaar beschermde Maretak waargenomen. Daarnaast is het niet uit te sluiten dat ook andere middelwaar beschermde plantensoorten groeiplaatsen hebben in het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn de locaties van de geplande ingrepen beoordeeld op de mogelijkheden van groeiplaatsen van middelwaar beschermde plantensoorten. Hieruit is naar voren gekomen, dat het onwaarschijnlijk is dat op de betreffende locaties groeiplaatsen van middelwaar beschermde planten aanwezig zijn. Om deze reden veroorzaken de geplande ingrepen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelwaar beschermde planten.

Indien bij toekomstige ingrepen werkzaamheden aan groenstructuren worden uitgevoerd, kan niet worden uitgesloten, dat groeiplaatsen van middelwaar beschermde planten worden aangetast of verloren gaan. In dat geval ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan dergelijke ruimtelijke ingrepen dient daarom te worden vastgesteld of er groeiplaatsen van middelwaar beschermde planten aanwezig (kunnen) zijn. In het geval dat dergelijke groeiplaatsen worden aangetroffen, zijn er twee mogelijkheden. Als de werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode (bijvoorbeeld Gedragscode Provinciale Infrastructuur), veroorzaken deze werkzaamheden geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van planten. Indien niet kan worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, dan dient een ontheffing ex artikel 75C van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

4.2.3 Vissen

Voor enkele van de geplande ingrepen worden werkzaamheden uitgevoerd aan bestaande watergangen, waardoor mogelijk effecten optreden op de wettelijk beschermde Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Het gaat om de volgende ingrepen:

- Aanleg van de Carbasiusweg
- Graven van een sloot rond de begraafplaats aan Dampten
- Aansluiting van de Maelsonstraat op de Provinciale weg

Omdat op dit moment niet duidelijk is of er daadwerkelijk beschermde vissen in de watergangen op deze locaties aanwezig zijn, is aanvullend onderzoek hiernaar noodzakelijk om te bepalen hoe voornoemde ingrepen zich verhouden tot de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. In het geval dat Bittervoorn wordt aangetroffen, dient een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Bij aanwezigheid van Kleine modderkruiper kunnen, behalve via een ontheffingsaanvraag, de werkzaamheden ook worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode om een conflict met de Flora- en faunawet tegen te gaan.

Ook bij toekomstige ingrepen aan watergangen in het plangebied ontstaan mogelijk negatieve effecten op het leefgebied van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en/of de zwaar beschermde Bittervoorn. Ook bij dergelijke ingrepen dient vooraf te worden vastgesteld of de genoemde vissoorten aanwezig zijn in de betreffende watergangen. Uit dat onderzoek moet blijken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van wettelijk beschermde vissoorten.

4.2.4 Inheemse broedvogels

Algemeen

Bij ruimtelijke ingrepen moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden (bijvoorbeeld het bouwrijp maken van het terrein of het slopen van de aanwezige bebouwing) buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld zandhopen of kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen.

Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat bij ingrepen verstoring van broedende vogels en hun nesten dient te worden voorkomen, zodat daardoor een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels wordt vermeden.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in het plangebied nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Sperwer, Huismus en Gierzwaluw. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet.

Op de locaties van de geplande ingrepen zijn tijdens het veldbezoek geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels aangetroffen en het is onwaarschijnlijk dat deze hier worden gevestigd. Bovendien is het niet te verwachten dat de functionele leefomgeving van eventueel aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen in de omgeving wordt aangetast door de geplande ingrepen.

Voor toekomstige ingrepen, waarbij sloop van gebouwen en/of de kap van bomen aan de orde is, moet worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels in het gedrang komen. Als dit het geval is, dient een deskundige te bepalen welke vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

4.2.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze

soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Effecten op vleermuizen als gevolg van de geplande ingrepen in het plangebied spitsen zich toe op verblijfplaatsen. Effecten op foerageergebied en/of vliegroutes zijn namelijk niet dusdanig, dat sprake is van een aantasting van de functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit ligt in het feit dat op de locaties van de ingrepen in de huidige situatie al sprake is van verstoring (voornamelijk door licht), en geen grote aantasting plaatsvindt van lijnvormige elementen, en in de omgeving voldoende alternatieven aanwezig zijn om de functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen te waarborgen.

Voor de geplande ingrepen wordt een viertal gebouwen gesloopt (figuur 1). Op de garages na, zijn deze gebouwen (de twee noordelijke en de zuidelijke) tijdens het veldbezoek geschikt geacht voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen, zoals Gewone dwergvleermuis, Meervleermuis en Laatvlieger. Door de afbraak van deze gebouwen kunnen eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan, waardoor een mogelijk conflict met de Flora- en faunawet ontstaat. Om te bepalen of hier sprake van is en of vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn, dient een aanvullend vleermuisonderzoek te worden uitgevoerd.

Bij toekomstige ruimtelijke ingrepen in het plangebied waarbij sloop, renovatie van gebouwen, kap van bomen, aantasting van lijnvormige elementen en ingrijpende werkzaamheden aan groenstructuren aan de orde zijn, geldt dat zij mogelijk negatieve effecten veroorzaken op vleermuizen. Bij bovengenoemde ingrepen dient daarom vooraf te worden vastgesteld of effecten kunnen optreden voor vleermuizen. Indien dit het geval is, zijn vervolgstappen noodzakelijk om een conflict met de Flora- en faunawet tegen te gaan.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies ten aanzien van relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en is aangegeven hoe de geplande en eventueel toekomstige ingrepen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies ten aanzien van de geplande ingrepen

Om te bepalen hoe de geplande ingrepen (hoofdstuk 2) zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving (Natuurbeschermingswet en/of Flora- en faunawet) is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde vissen (§ 4.2.3) en verblijfplaatsen van (Meer)vleermuizen (§ 4.2.5).

De geplande ingrepen veroorzaken ten aanzien van overige aspecten geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving (Natuurbeschermingswet, regels omtrent de EHS en Flora- en faunawet), mits wordt voldaan aan de voorwaarde dat broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord (Flora- en faunawet, § 4.2.4).

5.2 Conclusies ten aanzien toekomstige ingrepen

De planregels in het nieuwe bestemmingsplan maken het mogelijk dat in de toekomst (meestal beperkte) ruimtelijke ingrepen mogelijk zijn. Om te bepalen hoe dergelijke ingrepen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving (Natuurbeschermingswet en/of Flora- en faunawet) dient vooraf te worden vastgesteld of er negatieve effecten zijn te verwachten voor:

- Middelzwaar beschermde plantensoorten (§ 4.2.2)
- Wettelijk beschermde vissen (§ 4.2.3)
- Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels (§ 4.2.4)
- (Meer)vleermuizen (§ 4.1.1 en § 4.2.5)

Indien sprake is van effecten op één of meer van de genoemde soort(groep)en, dan dient een deskundige te bepalen welke vervolgstappen volgens de ecologische wet- en regelgeving noodzakelijk zijn.

Toekomstige ingrepen veroorzaken ten aanzien van overige aspecten geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving (Natuurbeschermingswet, regels omtrent de EHS en Flora- en faunawet), mits wordt voldaan aan de voorwaarde dat broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord (Flora- en faunawet, § 4.2.4).

5.3 Conclusies ten aanzien van de vaststelling van het bestemmingsplan

Ondanks de noodzakelijke aanvullende onderzoeken, mogelijke aanwezigheid van wettelijk beschermde natuurwaarden en mogelijke vervolgstappen volgens de ecologische wet- en regelgeving, wordt de kans op onoverkomelijke bezwaren vanuit deze wet- en regelgeving zeer gering geacht. Om deze reden kunnen de bestemmingen en planregels in het nieuwe bestemmingsplan worden vastgesteld, op voorwaarde dat voorafgaand aan ingrepen wordt

bepaald of en welke vervolgstappen volgens de ecologische wet- en regelgeving noodzakelijk zijn (§ 5.1 en § 5.2).

Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2011. Waarnemingenoverzicht 2010. RAVON 42, jaargang 13 nummer 4; 105-119. RAVON, Nijmegen.
- Dulleman, D. van. 2009. Ecologische beoordeling van de locatie Tuibrug te Hoorn. A&W-rapport 1208. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingsverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- FLORON 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora.
- Herder, J.E. (red.) 2010. Atlas van de Noord-Hollandse amfibieën en reptielen. Landschap Noord-Holland, Heiloo & Stichting RAVON, Nijmegen.
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Stoker, O. 2011. Ecologische beoordeling bestemmingsplan bedrijventerrein Oude Veiling te Hoorn. A&W-notitie 1777. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.
- Vries, E.W. de & E. van der Heijden. Voortoets Natuurbeschermingswet bedrijventerrein Hoorn '80. A&W-notitie 1724/EV/v1. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Geraadpleegde websites

- www.noord-holland.nl
www.noord-holland.vissenatlas.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/
www.waarneming.nl
www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvliinder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000-gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000-gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000-gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerpbesluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van EL&I 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de

zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor de invulling van de EHS in een provinciale EHS (PEHS). Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van EL&I 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door EL&I goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

1. Tabel 1: licht beschermde soorten

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

2. Tabel 2: middelzwaar beschermde soorten

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door EL&I en van

toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van EL&I zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

3. Tabel 3: zwaar beschermde soorten

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan EL&I worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

4. Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door EL&I een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.

- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van EL&I zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van EL&I van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van EL&I en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van EL&I zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000-gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal

overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van EL&I in Werken aan Natura 2000 (ministerie van EL&I 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

A photograph of an industrial site. In the foreground, a narrow canal flows through a grassy area. To the left of the canal is a black metal fence. To the right is a concrete wall with a metal railing, behind which a parking lot contains several cars. In the background, there are industrial buildings, one with a blue roof and a yellow section, and several bare trees. The sky is overcast.

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl